

Ontmoeting tussen mevrouw de minister Lalieux en het Belgian Disability Forum vzw (BDF), 27/05/2021

Inleiding

Mevrouw de minister,

Bedankt om ons te ontvangen. Wij zullen de tijd waarover we beschikken zo goed mogelijk proberen te benutten.

Het Belgian Disability Forum vzw (BDF) werd in 2001 opgericht om het Europees en supranationaal beleid op te volgen dat een invloed heeft op het leven van personen met een handicap.

Het kreeg de vorm van een vzw om te beantwoorden aan de verwachtingen van het European Disability Forum (EDF) dat, in iedere lidstaat, een gesprekspartner zou willen hebben die over een formele autonomie beschikt. Volgens het EDF was dit niet het geval met de Nationale Hoge Raad voor Personen met een Handicap, aangezien de leden ervan door de Koning worden benoemd...

Naast het formalisme van dit verzoek bleek dit goed aan te sluiten bij de realiteit van het Belgische federalisme, waar de verschillende entiteiten hun eigen bevoegdheden hebben: in bepaalde omstandigheden, bijvoorbeeld wanneer het gaat om het omzetten van een Europese richtlijn, beschikt het BDF over voldoende legitimiteit om zich te wenden tot de verschillende bestuursniveaus zonder dat dit leidt tot discussies over bevoegdheden... In alle omstandigheden speelt het BDF de kaart van de coördinatie, nooit die van de autoriteit.

Het BDF wou u ontmoeten om de balans op te maken van de belangrijkste dossiers, waarvan u een korte lijst werd voorgesteld.

1) De Europese strategie inzake handicap 2021-2030

Begin dit jaar heeft de Europese Commissie haar strategie inzake handicap voor de periode 2021-2030 gepubliceerd. Voor het BDF is het thans van belang dat de strategie in al zijn aandachtspunten kan worden uitgevoerd.

U heeft een kopie ontvangen van de brief die het BDF op 10 mei laatstleden heeft verstuurd naar mevrouw de minister van Buitenlandse Zaken in het kader van de lopende onderhandelingen op het niveau van de Europese Ministerraad. Het BDF is verheugd over het Belgische standpunt voor een fatsoenlijk leven en de ontwikkeling van redelijke aanpassingen op de werkplek. Het hoopt dat op dit gebied in de nabije toekomst aanzienlijke vooruitgang zal worden geboekt.

Een van de belangrijke aspecten van de Strategie is dat zij duidelijke termijnen bevat voor een aantal acties. Het BDF zou willen dat België de Commissie steunt om deze termijnen na te leven en dus niet zal wachten met het nemen van de nodige maatregelen om aan zijn verplichtingen te voldoen.

Dit geldt met name voor de Europese handicapkaart (EDC). Wij zullen hier in het volgende punt verder op ingaan.

De Strategie had misschien ambitieuzer kunnen zijn. Een strategie is evenwel slechts zo goed als de manier waarop zij wordt toegepast. Daartoe hopen wij dat België de gelegenheid zal krijgen om gedurende de betreffende 10 jaar een positieve en progressieve rol te spelen.

2) De ontwikkeling van de European Disability Card (EDC) op Europees niveau

Zoals u weet ligt het BDF aan de oorsprong van het project van de European Disability Card (EDC). Dankzij het optreden van Commissaris Thyssen is de EDC op basis van een pragmatische aanpak tot stand gekomen.

Het BDF is verheugd te zien dat de Commissie in haar strategie de uitbreiding van de EDC tot alle lidstaten heeft opgenomen. Dit is volgens haar een essentiële stap: indien de EDC beperkt blijft tot de huidige acht lidstaten, die niet eens buurlanden zijn, is zij ten dode opgeschreven.

Zodra ze in alle lidstaten operationeel is, zal ze een mobiliteitsinstrument zijn voor personen met een handicap op het ganse grondgebied van de Unie. Om dit te bereiken, moeten wij evenwel de oorspronkelijke aanpak handhaven en niet te hoog willen mikken.

Concreet beschouwd moet de EDC een instrument blijven waarmee personen met een handicap kunnen worden erkend wanneer zij in andere lidstaten reizen. Deze erkenning moet op wederzijdse basis gebeuren en hen toegang verlenen tot specifieke diensten, zoals voor de "onderdanen": bijstand, kortingen, enz.

Het dienstenpakket in kwestie moet door elke lidstaat worden vastgesteld. België heeft ervoor gekozen zich te concentreren op "sport, vrijetijdsbesteding en toerisme".

Alvorens te denken aan een uitbreiding van deze lijst, zoals het BDF op termijn zou willen doen, is het van belang deze lijst diepgaander te gaan bestuderen. Het aantal partners van deze drie sectoren die de kaart erkennen en aanvaarden, is nog niet voldoende om te kunnen stellen dat de "kritische massa" is bereikt. Het BDF verzoekt u een dergelijke pragmatische aanpak voor de federale instellingen te verdedigen.

Het is duidelijk dat sommigen in de Europese beweging voor personen met een handicap de EDC willen veranderen in een kaart die toegang geeft tot een hele reeks sociale rechten.

Het BDF is van mening dat het volgen van deze weg contraproductief zou zijn en zou neerkomen op het begraven van de EDC in een onoplosbaar onderhandelingsproces: bepaalde lidstaten zullen alles in het werk stellen om de onderhandelingen te blokkeren, zoals het geval is met de ontwerprichtlijn "gelijke kansen". Dergelijk risico wil het BDF niet lopen.

3) De vergadering van de EPSCO-Raad in juni

Werkgelegenheid, sociaal beleid, volksgezondheid en consumentenzaken zijn allemaal belangrijke actieterreinen voor het BDF.

Helaas zal de agenda voor de vergadering die op 14 en 15 juni in Luxemburg plaatsheeft pas een week vòòr het evenement officieel worden bekendgemaakt.

Dit is dus een thema waarover we u vandaag niet veel zullen lastigvallen. Wij hebben alle vertrouwen in u... maar wij zullen niet nalaten u te interpellieren tijdens de week die eraan voorafgaat.

4) De Europese pijler van sociale rechten

De Europese pijler van sociale rechten is in zekere zin het Europees sociaal beleid.

Hij is niet bindend en kan niet worden opgelegd. Het BDF zou evenwel willen dat er vooruitgang wordt geboekt en met name dat België de nodige inspanningen zal leveren om de in deze pijler vastgelegde doelstellingen te bereiken.

De Europese pijler is opgebouwd rond 20 grondbeginselen waarvan het 17de grondbeginsel de inclusie van personen met een handicap betreft.

Binnen dit kader is de Europese strategie inzake handicap 2021-2030 vastgesteld.

Alle 19 andere grondbeginselen zijn evenwel zeer belangrijk voor personen met een handicap. Op operationeel niveau zijn zij opgenomen in het actieplan inzake de Europese pijler van sociale rechten.

De Top van Porto die net heeft plaatsgehad, had de ambitie om dit plan nieuw leven in te blazen door drie belangrijke doelstellingen te formuleren die tegen 2030 moeten worden bereikt:

- 78% van de bevolking tussen 20 en 64 jaar aan het werk tegen 2030. De doelstelling is ambitieus en noodzakelijk. Ter herinnering: België is een van de lidstaten met de laagste tewerkstellingsgraad van personen met een handicap. Personen met een handicap hebben professionele capaciteiten, maar velen van hen slagen niet erin een arbeidsovereenkomst te krijgen. Al 40 jaar lang worden subsidies uit het Europees Sociaal Fonds gebruikt om dit percentage te verhogen, tevergeefs. Moet er niet worden nagedacht over een andere aanpak?
- 60% van de volwassenen zou elk jaar moeten deelnemen aan opleidingsactiviteiten. Hoewel de Green Deal de nadruk legt op digitale technologie, stellen wij vast dat in België een toenemend aantal personen niet over de digitale vaardigheden beschikt die nodig zijn om volwaardig deel te nemen aan de samenleving. Nog vòòr men over de nuttige vaardigheden beschikt, moet men ook over de instrumenten beschikken... of de samenleving moet zich zo organiseren dat zij niet absoluut noodzakelijk zijn.
- In dit verband is het van groot belang dat het Europese Covid-certificaat dat momenteel wordt voorbereid, rekening houdt met deze behoefte. Dit certificaat kan niet worden beperkt tot de elektronische versie, waardoor de informatie die het bevat voor veel burgers, waaronder mensen met een handicap, ontoegankelijk zou worden.
- Het aantal personen dat het risico loopt op armoede of sociale uitsluiting met ten minste 15 miljoen verminderen. Voor België zou een sleutelmaatregel een belangrijke stap in de goede richting zijn: het niveau van de inkomensvervangende tegemoetkoming optrekken tot boven de armoedegrens. Het BDF moedigt u aan hier onverwijld werk van te maken.

5) Uitvoering van de European Accessibility Act (EAA)

De European Accessibility Act is een richtlijn waarnaar de hele sector van personen met een handicap reikhalzend uitkeek. Het is duidelijk dat het toepassingsgebied van de eindtekst zeer beperkt is in vergelijking met de verwachtingen.

Niettemin belet niets in de tekst van de richtlijn België verder te gaan dan de strikte inhoud van de richtlijn, voor zover dit haalbaar is.

- voorbeeld 1: verplichten dat verkoopautomaten die vanaf 2021 worden besteld, aan de richtlijn voldoen;
- voorbeeld 2: in de uitvoering van de richtlijn de verplichting opnemen om de omgeving van een toegankelijk toestel toegankelijk te maken;
- voorbeeld 3: micro-ondernemingen, ...

De methode vormt een groot probleem voor het BDF. De EAA-richtlijn bepaalt dat de richtlijn wordt omgezet in overleg met de representatieve organisaties van personen met een handicap.

In 2020 heeft het BDF herhaaldelijk gevraagd wie verantwoordelijk zou zijn voor de coördinatie hiervan (de lead). Uiteindelijk werd begin 2021 een tweeledige coördinatie opgezet, die gestoeld is op de FOD Sociale Zekerheid en de FOD Economie.

Na verschillende verzoeken werden het BDF en de NHRPH uitgenodigd voor de tweede plenaire vergadering, die gewijd was aan het uitvoeren van de richtlijn. Wij werden 48 uur voor de vergadering uitgenodigd ... Er werd beleefd naar ons geluisterd. De derde plenaire vergadering zou in mei plaatsvinden. Ondanks onze herinnering van 18 mei 2021 weten we niet wanneer ...

Wij hebben gevraagd de werkzaamheden van de zes werkgroepen te kunnen volgen, omdat daar alles concreet wordt besproken. Wij weten niets over hun werkplanning ... Ondanks onze herhaalde verzoeken hebben wij enkel de contactgegevens ontvangen van één coördinator van deze werkgroepen, de coördinator van de WG Mobiliteit.

Op ons verzoek om deel te nemen aan de vergaderingen van deze WG, heeft hij geantwoord dat de deelname van een BDF- en NHRPH-vertegenwoordiger in de WG werd besproken. Voor hen is hun WG technisch van aard en is er geen ruimte voor onderhandeling.

In de hiërarchie van de Europese normen laat een richtlijn de lidstaten vrij om de wijze van uitvoering op nationaal niveau te bepalen.

In dit geval wekt het antwoord van de coördinator de indruk dat op politiek niveau werd beslist geen ruimte voor flexibiliteit toe te staan. Hoe zit dat precies?

Indien dit het geval is, betreurt het BDF dit. Hierdoor kunnen representatieve structuren onmogelijk deelnemen aan het besluitvormingsproces over een richtlijn die in de eerste plaats personen met een handicap aangaat. Dit staat haaks op het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap.

Al deze factoren geven ons jammer genoeg de indruk 'pro forma' te worden geraadpleegd, zodat aan het Comité voor de rechten van personen met een handicap kan worden gezegd dat "de personen met een handicap erbij werden betrokken". In voorkomend geval zal het BDF zich genoodzaakt zien de feiten aan het Comité uit te leggen.

6) Voorbereiding van de 'constructieve dialoog' tussen België en het Comité voor de rechten van de personen met een handicap in het kader van het UNCPRD

Het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap is van fundamenteel belang voor het BDF. Het heeft zijn werkwijze gestructureerd rond de verschillende artikelen en het opvolgingsmechanisme ervan.

In april 2020 heeft België het Comité voor de rechten van de personen met een handicap zijn verslag 2-3 toegestuurd, met uitleg over wat het concreet heeft verwezenlijkt voor de uitvoering van het UNCPRD in België.

Sindsdien doet het BDF er alles aan om het Comité uitgebreid te informeren over de concrete realiteit van personen met een handicap in België.

Hieraan nemen de achttien organisaties deel die lid zijn van het BDF.

Sommigen beschouwen dit werk als kritiek. Dit is niet zo. Een stand van zaken opmaken en stof tot nadenken geven zijn essentiële onderdelen van dialoog: personen met een handicap zijn zonder enige twijfel de meest aangewezen personen om over hun behoeften te praten.

Toen kwam de COVID-19-crisis en de constructieve dialoog tussen het Comité en België, die oorspronkelijk gepland was voor september-oktober 2020, werd uitgesteld tot 2021. Ondertussen is het duidelijk dat de dialoog in het beste geval in 2022 zal plaatsvinden. Het BDF moet zijn bevindingen dan ook geleidelijk aan bijwerken om gelijke tred te houden met de veranderingen.

In 2020 was er ook een probleem op het vlak van deelname van het BDF en de NHRPH aan de Belgische delegatie voor het UNCRPD. Beide organisaties maken reeds tien jaar deel uit van de Belgische delegatie. Aldus onderschreven zij de inhoud van de verklaringen van België.

Het BDF werd in 2020 uitgenodigd voor de voorbereidende vergadering bij Buitenlandse Zaken om de standpunten van het maatschappelijk middenveld te verzamelen. Het BDF heeft hierover een gedetailleerde nota verstrekt. Het heeft de tekst evenwel pas de dag vóór de COSP (*Conferentie van Staten die Partij zijn bij het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap*) ontvangen, zonder enige mogelijkheid amendementen voor te stellen. Aangezien de inhoud van deze tekst uitermate zwak was, hebben het BDF en de NHRPH beslist geen deel uit te maken van de Belgische delegatie.

Het BDF betwist niet dat de regering exclusief bevoegd is om de teksten van de verklaringen van België op te stellen. Indien de regering dit evenwel doet zonder echt te overleggen met de representatieve handicaporganisaties, is het normaal dat deze kunnen beslissen de tekst niet te onderschrijven.

Tenslotte bestaat er tot op heden geen "officiële" Nederlandse vertaling van de *General Comments* van het Committee on the Rights of Persons with Disabilities. Deze Algemene opmerkingen zijn de praktische interpretatie van de tekst van het VN-Gehandicaptenverdrag. Het is belangrijk dat de vertaling ervan beschikbaar is, in de 3 nationale talen.

7) Plaats en rol van personen met een handicap bij de inspanningen om de doelstellingen voor duurzame ontwikkeling te verwezenlijken

De doelstellingen voor duurzame ontwikkeling moeten de sleutel tot de toekomst van onze samenleving worden. Dit is nu reeds vijf jaar een van de speerpunten van het BDF.

Het is zeer belangrijk dat duurzame ontwikkeling eindelijk in al haar facetten wordt gezien, en met name dat het belang ervan voor personen met een handicap duidelijk naar voren wordt gebracht. De SDG's moeten een zaak van iedereen zijn.

In 2019 had het EDF een sensibiliseringsvideo uitgewerkt. Helaas bestond deze enkel in het Engels en kon de video dus niet voor België worden gebruikt ...

Het BDF heeft dus toestemming gevraagd, en gekregen, om de video in de drie landstalen, gebarentaal en audiodescriptie uit te brengen. Dit is

afgerond. Het komt er nu op aan doeltreffende zendtijd en de juiste periode te vinden.

8) Overleg tussen de bestuursniveaus van het federale België

Voor het BDF is België misschien niet zo ingewikkeld als de media zeggen ...

Wordt het probleem niet vooral veroorzaakt door een gebrek aan dialoog, begrip, openheid?

Zodra de deelgebieden hun acties autonoom ontwikkelen, zou de onderlinge dialoog veel vlotter moeten verlopen. Zonder gezagsverhouding zou een eerlijke en open – dus doeltreffendere – dialoog mogelijk moeten zijn.

Het BDF vraagt al jaren dat de verschillende bestuursniveaus weer een echte dialoog aangaan in een interministeriële conferentie (IMC). Wanneer wordt deze weer geactiveerd?

Conclusie

Uit uw algemene beleidsverklaring blijkt dat u de verwachtingen van de sector van personen met een handicap actief hebt geïntegreerd. Het BDF juicht dit toe. Uw luisterend oor is belangrijk.

Dit laat zich evenwel nog niet genoeg voelen op operationeel vlak. Overleg wordt er nog te vaak als gevaarlijk en niet als motor gezien.

Volgens het BDF is dialoog de sleutel. Hiertoe moeten op elk bestuursniveau adviesraden in het leven worden geroepen. Uw werk met de NHRPH zou hiervoor als voorbeeld moeten dienen. Nu moet de interministeriële conferentie nog nieuw leven worden ingeblazen.